
KULTURA

HASIER ETXEBERRIA

ARINKERIAREN PISUA

Gero eta gehiago harritzen naute espainiarrek, eta bereziki madrildarrek. Behin baino gehiagotan pentsatu izan dut publizitatearen arabera mugitzen den artalde sasi-modernoa baino ez dutela osatzen. Iragarkien eta komunikabideen eguzkia nora, zapiak hara zabaltzen dituzte batere kriteriorik gabe. Jende-andana izugarriak mugitzen dira erakusketa batetik bestera, Telediariora eta El Pais Semanalaren arabera.

Espainiaren modernotzea, Madrilgo mugida postmoderno hutsalarekin nahastu izan dute behin baino gehiagotan, eta hala, Almodovar eta Alaska, progresioaren paradigma bilakaturik ikusi izan ditugu maiz, gezurra badirudi ere. Zelofanaren liluratik bizi dira asko eta mamirik gabeko azal distirantea gozatu eta esportatu dute, beraiek periferia deitzen duten gutzira. Hutsaren saltzaileak dira. Ezer eduki ez eta lastozko dorreak jasotzen dituzten horietakoak. Ikusi bestela.

Batere arrakastarik gabe iragan da Reina Sofia Museotik Joseph Beuys-i eskainitako erakusketa. Velazquez ikusteko ilartan bapateko arte-zaletasunaren sukarrak harrapatuta, hainbeste ordu iragan zuten haiek, ez dira enteratu ere egin mende honetako sortzaile interesgarrienetako baten lan asko bertan izan denik bilduta. Zailegia, arraroegia, bortitzegia gertatu zaio kritika berari ere eta horrela, Muñoz Molina berak, tranpatzat hartu zuen Beuys-en lana. Iruzurtzat. Paisen argitaratutako artikulu zabal batean zioenez, Beuys-en lana ez zen ez arte eta ez ezer. Zozoak engainatzeko muntaia baizik ez zuen ikusi berak han. Eta txistu jo ordez, publikoak txaloak jo zizkion Muñoz-i, Beuys-i muzin eginez. Izan ere gordinegia gerta baitaiteke Beuys-en lana Telediarioko bi hitz axalekotan agertzeko. Eta hala doa metropolia. □

LODIAK MEHE

Bide beretsutik jarraituz, esan dezagun Espainia guztian diren arte-galerietatik, Malborough amerikarren sukurtsala izango dela, seguruenik, merkataritza arrakastatsuen darabilena. Arte amerikarraz gain, bere fondoetakoak dira Bacon, Antonio Lopez, Lucio Muñoz eta beste hainbaten lanak. Erakusketa arrakastatsuak eta salmenta ugariak, horixe dute helburu. Gutxitan ikusiko dituzu, hala ere, artista berrien arriskutan murgilduta.

Beraien estiloric finenari eutsiz, Botero -ren eskultura potoloak kokatu zituzten Castellanan bertan. Figura biribil eta nairak. Dekoraziorako artegintzaren ordezkari moñoñoak. Haundiak eta potoloak izanagatik, horiek bai, sartzen dira Telediarrio eta Pais Semanaletan, prentsa guztiko orrialdeetan, irrati orotako hitz ederretan. Horietaz bai, hitzegin liteke, azken finean emakume, gizon, zaldi, katu eta txori biribilak baitira, edonok ezagutzeko modukoak eta Beuys-en koipearekin zerikusirik ez dutenak. Tontoenak ere ikus dezake proposamena. Ondorioa, milaka ikusle «qué bonito» esaten eta benetako arteaz gozatu izanaren sentipenaz kontsolatuta. Elkarrizketetan ere, «¿has visto lo de Botero? ¿No? Lo que te has perdido, tronco».

Txoriburukeria txolina. Axalkeria antzua. Moda totela. Abiadura eta urdaiazpikoaren arteko nahasmendu itzela. Kitsch zentzugabea. Erokeria erraldoia. Komertzio hutsa. (Espainiako aireportuetan jartzeko saldu dira hiru eskulturatar eta eskuak poltsikoan, txistuka dabilta, pozaren pozez, Fernando Botero eta Malborough-ekoak).

Bien bitartean, gertaeraz lotsatuta, Giacometti-ren argaltasunaz eraso dute Espainiako artistek Botero -ren biribiltasuna. Arte-politikarik eza salatuz, komertzio hutsaren denuntzian manifestapenean abiatu ziren protestaka. Noraeza eta zentzugabekeria bultzatzen dela salatu zuten. Artea benetan ez hartu izana.

Eta ez zitzairen arrazoirik falta. Botero beraren hitzei erreparatu baizik ez dago bere artegintzaren ustelaz ohartzeko. Eskulturan baten tamaina erabakitzea txantxa ez dela denok dakigun arren, bere eskulturen tamaina nola erabakitzen zuen galdetu

ziotenean, Europako autobideetako tuneletan handiagoak sartzen ez direlako egin dituela tamaina horretakoak adierazi zuen, bestela handiagoak egingo zituzkeela. Ederra arrazoi eskultorikoa.

Bien bitartean, Muñoz Molina eta konpainia, Beuys-en grasaz kexu eta bere ekarria auzitan jartzen. Viva Espainia. □

ETA GURE ARTEAN ZER?

Gurean paradoxa nagusi. AGACE Euskal Herriko Arte Galerien Elkarteak, ARTELEKU saritu nahi izan du aurten, artegintza bultzatzeko erakutsi duen grinagatik. Ez dago txarto, baina grazia apur egiten du sekula administrazioaren aldetik laguntza nimiñorik ere jaso ez duen erakunde pribatuak, ARTELEKU bezalako erakunde publiko bat saritu izana. Hazia erieten ibiliko dira akaso.

Guggenheim Museoa ere, Madrilen izan da aurkeztua eta Joseba Arregik argi laga du berak eta Uribeetxebarriak hautatuko dituztela, eskusiban, Guggenheim hortarako erosi beharko diren artelanak. Aholkulari-taldean, pertsona aski ezagunak daude. Beraietako bi, behin baino gehiagotan aipatu izan ditugu orrialde beraz. Bata Gonzalez de Durana, Bilboko Recalde Galeriako burua da eta bestea Kosme Barañano, Reina Sofiako zuzendariorde izanik, Euskal Artearen Fondoetarako Oteizarren lanik erosten laga ez zuen berbera. Konponduta gaude. □

GIZARTEA

ELIXABETE GARMENDIA

Lozorroan egoten dira neguan. Pertsianak jaitzitako etxe barrenetan ondo gordeta, sofan etzanda, begiak pantailara itsatsirik, hortik datorkeen guztia eta gehiago irentsiz. Honela, fofu samar harrapatzen ditu udaberriak, eta haragi zurixkak